

Els que he trobat pel camí

Carles Rahola, segons una caricatura del "Clarinet".

CARLES RAHOLA

per
CAMIL GEIS, pvre.

Vaig conèixer l'insigne escriptor gironí Carles Rahola, en la meua minyonia, quan encara jo ignorava que aquell senyor, tan distingit i respectable, fos un senyor que escrivia en revistes i diaris i que feia llibres; quan encara la meua tendra edat no havia pogut experimentar la pruija de confiar al tinter els meus sentiments i les meves fantasies. I és que ell solia freqüentar el meu carrer —a Pont Major— on tots ens coneixiem i d'on ell prengué la muller, una veïna de casa nostra.

Més tard, vaig saber qui era i vaig entrar en coneixença de la seva producció literària. I el vaig admirar.

Vaig entrar en relació personal amb ell, en plena adolescència, en ocasió de diverses manifestacions de cultura ciutadana, que jo freqüentava, sempre que els meus horaris d'estudiant m'ho permetien.

Però l'internat al Seminari —aleshores érem interns els 2 anys darrers de la carrera eclesiàstica— em va desvincular d'aquelles cíviqües manifestacions.

Els camins sacerdotals m'allunyaren de Girona, però no ens perdérem de vista.

Saludà el meu primer llibre —Balades i Cançons— amb una ampla barretada.

I em feia arribar els seus llibres amb dedicatòries tan afalagadores com: «amic», «company de lletres», «exquisit poeta»...

L'any 1933, any centenari de la Renaixença, vaig rebre una lletra del Consistori dels Jocs Florals de Girona, signada pel seu president, Carles Rahola, i pel secretari, Josep M.ª Clarà, oferint-me de formar part del Jurat del tradicional certamen d'aquell any. En aquella Festa ens vegérem per darrera vegada.

Vindria la guerra civil amb tots els seus estralls. La seva posició política el deixà situat en un bàndol; la meua condició eclesiàstica em va situar, sense oposició, en un altre camp. La Providència em portà per camins aliens a la lluita fratricida...

* * *

L'any 1939, finida la lluita, jo tornava de França, on vaig viure un bienni de la meua proscripció. De pas per Girona, vaig conèixer la mort de Carles Rahola, «terriblement absurda», com tan justament la qualificà el seu gran amic Tomàs Roig i Llop.

Al cap de poc, rondant per Barcelona, passant pel carrer de Petritxol, vaig entrar a l'Editorial Políglota. El gerent em va reconèixer i em digué, condolgut: «Ja ho veu com han desaparegut de les llibreries els llibres catalans!». I entrà a la rebotiga i en tornà, mostrant-me un llibre i dient: «A vostè, que és gironí, aquest

Dr. En: Camil Gais, Píev.

Distíngit senyor i amic:

Sabadell.

En nom del Consistori dels Jocs Florals de Girona, plau-
nos posar en vostre coneixement que per acord unànim de la Junta
haver estat nomenat Vocal del Jurat Qualificador per a la Festa
d' companyes.

Del vostre mai desmentit amor a la nostra terra i a la seva llen-
gua, esperem voldria acceptar aquesta designació, honorant així la
pau festa.

En la confiança que així ens ho comunicareu dintre el més breu
plag possible, tot rent-vos present el nostre agríent, us saludem
amb afecte.-

Del Consistori.

Carles Rahola
President.

Gruellari
Secretari.

1. oct. any 1903.-

llibre li interessarà». Era el llibre «Estudis Na-
poleònics», de Carles Rahola, llibre que, natu-
ralment jo desconeixia, car havia aparegut l'any
1938, en plena guerra, durant el meu sojorn
a França.

* * *

Carles Rahola formà part, junt amb Laureà
Dalmau, de la Comissió que, l'any 1932, anà
a tornar la cèlebre campana «Martina» al mo-
nastir de Sant Martí del Canigó, d'on havia
estat arrabassada durant la Gran Revolució
Francesa i, no sé com, havia vingut a parar a
Olot. La cèlebre campana, que havia fet sen-
tir, durant molts anys, des d'un campanar olc-
tí, la seva veu d'exiliada, fou rebuda amb gran
emoció per monsenyor Carselade, bisbe de
Perpinyà, el gran català d'adopció, incansable
restaurador de l'antic cenobi canigonenc, tan
bellament cantat per Verdguer.

No sóc jo qui per enjudiciar la posició po-
lítica de Carles Rahola. Em cenyiré a parlar de
la seva valiosa obra literària.

El que si vull que resti clar és que era home
d'insobornable catalanitat i de sinceres con-
viccions cristianes. Tota altra cosa és ací aliena
a la meua consideració.

* * *

Rahola era un esteta de fina sensibilitat,
reconegut i estimat pel gran esteta que fou
Joan Maragall. En carta datada el 26 de de-
sembre de 1904, li diu el gran poeta: «Per-
què ¿quina altra cosa és l'art, la poesia, sinó
l'emoció general humana, sentida tan forta-
ment per l'individu que fa que pugui dir-la
d'una manera personal? Dante, Shakespeare,
han dit res de nou? Jo crec que no; però nin-
gú no ho ha dit com ells: ve-li aquí l'artista,
al meu entendre?».

I en carta datada el 6 de juliol de 1911,
Maragall torna a platicar de poesia amb Ra-
hola, dient: «El concepte ve portat pel ritme de
les paraules... Això és lo característic de la
poesia, la que la diferència de tota altra ma-
nera de dir en què un pensa lo que dirà i des-

prés ho diu. Aquí no: la força del ritme li duu paraules, i sols després veu vostè el pensament que li porten: és la revelació per la forma».

Rahola fou un erudit historiador. Ho acrediten obres com «L'Empordà a la Crònica de Muntaner», «La dominació napoleònica a Girona», «Estudis napoleònics» i tants altres.

L'acredita de pedagog el llibre «Vides model·liques», publicat amb un prefaci de Joaquim Pla i Cargol.

Qui desitgi conèixer la densa i variada producció de Carles Rahola, que consulti el Diccionari Biogràfic, d'Albertí, i l'Enciclopèdia Catalana.

L'any 1930, fou Mantenedor dels Jocs Florals de Barcelona.

Pertanyia a l'Acadèmia de Bones Lletres, de Barcelona, i a la de la Història, de Madrid.

Fou vice-president de la Comissió de Monuments.

Presidí l'Ateneu de la Ciutat, des de la seva fundació, deguda en gran manera a la seva iniciativa i a les seves gestions.

El govern francès li otorgà les Palmes Acadèmiques.

Carles Rahola i Llorens havia nascut a Cadaqués (típica vila marinera que ha donat diversos homes notoris d'aquest cognom), l'any 1881, però residí llargs anys a Girona, l'arquitectògica ciutat que tant estimà i estudià. Vegi's «La Ciutat de Girona», excellent estudi en dos nodrits volums.

Amb quin fervor parlava de Girona: «Les pedres de Girona —deia— parlen d'una ciutat excel·lidora en la pau i en la guerra, que ha treballat i ha lluitat, que ha conegut hores de glòria i de defalliment, que ha donat a la pàtria homes que l'han illustrada en totes les branques del saber. Parlen d'una ciutat que ha estat assetjada per les races més diverses, i ens mostren, de cada escomesa, una ferida gloriosa».

L'any 1934, en un erudit assaig titulat «La pena de mort a Girona», fa vots perquè no n'hi hagi cap més. Poc podia pensar que, al cap de cinc anys —el 15 de març de 1939— «el bondadós Carles Rahola i Llorens (acabo amb paraules de Roig i Llop), víctima immolada al daltabaix de la Guerra Civil, cauria afusellat davant la seva ciutat estimada».